

הלכות לולב תרמורתרמו

שלמא

יב דרך עין ההרס לגדל פרי הדיומה לענבים¹ ואם יש באורך שיעור ההרס שהוא שלשה מפחים² כל כך ענבים הללו יותר ממנין העליון הגדלון באורך זה הרי זה פסול³ אפילו מיום שני ואילך⁴ לפי שענבים הללו דרך מראהן להיות שתור או אדום⁵ וההרס מראהו ירוק והרי זה כמנומר⁶ ואין זה הידור⁷ לפיכך אם היה מראה הענבים הללו ירוק כמראה ההרס כשר אפילו ביום ראשון אע"פ שהן מרובין מעליו⁸:

יג ואפילו אם היו אדומות או שחורות והיו מרובות על העליון ומיעט אותם דהיינו שלקטו והסיר מקצתן מההרס עד שהיו העליון מרובין על הענבים⁹ בין שמיעטן מערב יום טוב בין שעבר ומיעטן ביום טוב הרי זה כשר¹⁰ ומותר לברך עליו לכתחלה¹¹ אבל לכתחלה אסור למעטן ביום טוב¹² אף על פי שמותר לתלוש פירות בשבת מעטף התלוש מהאילן מערב שבת כמ"ש בסמ"ח¹³ מכל מקום כיון שעל ידי תלישה זו מתכשר ההרס למצותו¹⁴ הרי זה כמתקן כלי ביו"ט¹⁵ ואפילו אם הוא אינו מתכוין כלל להכשיר את ההרס אלא כוונתו לאכול את הענבים מ"מ הרי על כרחו מתכשר ההרס ונעשה כלי ע"י תלישה זו והרי זה כעין פסיק רישיה ולא ימות¹⁶ שנתבאר כס"י ש"כ¹⁷ ע"ש:

יד כמה דברים אמורים כשהוא צריך להרס הוזה שאין לו הרס אחר אבל אם יש לו הרס אחר ואינו צריך כלל להרס הוזה מותר לו לתלוש הענבים כדי לאכלן ביו"ט¹⁸ ואע"פ שעל ידי זה מתכשר ההרס ונעשה כלי מכל מקום כיון שהוא בעצמו אינו צריך להרס הוזה כלל הרי לא תקן כלום שם:

תרמ"ז דיני ערבה וכו' סעיפים:

א ערבי נחל האמור בתורה הוא מין ידוע הנקרא כנ"ה וזה סימנו קנה שלו הוא אדום¹ ואפילו בעירו ירוק אדם יוצא בו ידי חובתו² לפי שסופו להיות אדום כשתגיע עליו החמה³ ועלה שלו אינו עגול אלא הוא משוך כנחל ופיו של העלה⁴ דהיינו חרוו הוא חלוק ואינו עשוי פנימות פנימות⁵ ורוב מין זה הוא גדל על נחלי מים ולכן נקרא מין זה ערבי נחל ואפילו מיעוטו הגדל במדבר ובהרים נ"כ הוא כשר⁶ למצות ערבה שבלולב כיון שיש בו כל סימנים הללו⁷:

(דניא לטלאתה). לעיל סי' שנו סי"ז (בסכין חיוב) סי' תקד ק"א ס"ק ד.
סח גמרא שם ורש"י ד"ה שלקטן, לבוש שם. מ"א ס"ק ב.
סט מעוף כד.
 ע נחרא שם. מגיד משנה ברעתי הרמב"ם שם. לבוש שם. מ"ז ס"ק ה. מ"א שם.
עא ורש"י שם ד"ה לא צריכא. תוס' שם סד"ה מודה (בשם רש"י), ובכתובות ג' א ד"ה היא (בתרויזן הב').
 וראה ערוך לעיל סי' שבה ס"ב.

סימן תרמ"ז

- א** רמב"ם פ"ז הל"ג מור ושוריע ס"א.
- ב** נחרא דל, א. רמב"ם שם. מור ושוריע שם.
- ג** ב"י ד"ה נקרינן רמ"א ס"א.
- ד** ב"י שם. לבוש ס"א. מ"ז ס"ק א.
- ה** נחרא שם. מור ושוריע שם.
- ו** רש"י שם ד"ה ופיה חלק לבוש שם.
- ז** רמב"ם שם. ראש פ"ז סי"ג. מור ושוריע שם.
- ח** לבוש שם.

- גג** רש"י במשנה לג, ב ד"ה ענביו.
- נד** כדלעיל סי' וש"י.
- נה** חשונה שם. מור ושוריע ס"ב.
- נו** ברוך הבית סוף הסי'. מ"א ס"ק ד. וככל פסולי הדר שפסולין כל שבועה, כדלקמן סי' תרעט סי"ג וראה שם ס"ז.
- סא** לענין שעת הדיק.
- סב** נחרא לר, ב. מור ושוריע שם.
- סג** נחרא שם. דין מנומר ראה לקמן סי' תרעט סכ"ו.
- נט** רש"י שם ד"ה מנומר יא, ב ד"ה עבר. לבוש ס"ז. מ"א שם (אף כשהם במקום א').
- ס** נחרא שם. מור ושוריע שם.
- סא** חשונה לר, ב. מור ושוריע שם.
- סב** נחרא לר, ב. מור ושוריע שם.
- סג** נחרא לקמן סי' תרעט ס"ה. לעיל סי' תג ס"ב.
- סד** משנה שם. מור ושוריע שם.
- סה** מעוף ד'.
- סו** רש"י ד"ה מתקן.
- סז** נחרא שם (קא מתקן). רמב"ם פ"ה הל"ה ושוריע שם (כמתקן). וראה תוס' שבת קג, א סד"ה לא (דלא אסור אלא מרובין). רבנו מנחם שם (משום שבת). לבוש שם

שמו

הלכות לולב תרמז-תרמה

ב ויש מין ערבה שקנה שלו הוא ארום ועלה שלו משוך כנחל¹ אלא שפי העלה אינו חלק וגם אינו דומה למסר (פירוש מגילה² שפנימותיה גדולות קצת³) אלא יש בו תלמים קמנים עד מאוד כמו פי מגל קמן וגם זה כשר⁴:

ג אבל יש מין אחד דומה לערבה אבל קנה שלו אינו ארום ועלה שלו עגול ופי העלה הוא דומה למסר והוה הנקרא צפצפה והיא פסולה⁵ אפילו בשעת הרחק כמו שיתבאר בס"י תרמ"ט⁶ וכל דברים אלו הן הלכה למשה מסיני⁷:

ד ערבה שנקטם ראשה⁸ דהיינו שנקטם ראש הענף עצמו שהעלין גדילין בו⁹ פסולה לפי שאין זה הדור¹⁰ ולכך צריך ליהרר מאוד כשהבדילין של ערבה ארוכין יותר מראי ורוצה לקצצן שלא יקצצן בראשם אלא למשה במקום שהן מתחברים להענף:

ה נשרו¹¹ רוב עליה פסולה וצריך ליהרר מאוד בדבר זה שלפעמים נשירים ע"י תחיבתן לתוך הלולב וגם ע"י נענוע¹² אבל אם לא נעקרה רק מקצת עליה כשרה¹³ ומכל מקום לבתחלה אין ליקח אותה אם אפשר לו בקל למצוא אחרת שלימה שלא נשרו מעליה כלום שהשלימה היא מצוה מן המובחר¹⁴:

ו יבשו¹⁵ רוב עליה¹⁶ פסולה שאין זה הדור¹⁷ וכמה שיעור היבשות משהלבינו פניהם¹⁸ אבל לא הניעו העלין לשיעור היבשות אע"פ שכבר כמשה הרי זו כשרה¹⁹.

אם נדרדלו רוב העלין²⁰ ונתקו ממקום חיבורם בקנה אע"פ שלא נשרו לפי שערדין הם מחובביים קצת²¹ וכן אם נסדקו רוב העלין ונחלקו לשנים ברוב אויך העלה²² הרי זה כאלו נשרו רוב עליה ופסולה²³:

תרמז דברים הפסולים באתרוג ובו ל"א סעיפים:

א אתרוג הכמוש כשר²⁴ אבל היבש פסול²⁵ שאין זה הדור²⁶.

ט מור, לבוש ס"א, ט"ז ס"ק ג.
י רש"י שם ד"ה והתניא.
יא נאורי שם ד"ה הצפצפה. רבנו מנחם על הרמב"ם פ"ז ה"ה ב"י ד"ה וערבי.
יב ודביים שם, שו"ע שם.
יג נחמא שם, רמב"ם שם. מור וש"ע שם.
יד סכ"ג (אפי' בלא ברכת), וש"פ.
טו ודביים שם.
טז חשנה לג, ב. מגיד משנה פ"ח ה"ו בדעת הר"ף שם. אר"ש פ"ג ס"ג. מור ודעה הא' בשו"ע ס"ב. מ"ח ד"ה ומ"ש או שנקטם (דביו נקטנין). וראה לעיל ס"י תרמו ס"א (המקם לחלק בזה בין ערבה לדרם).
יז ראב"ד בתמים דענים ס"י רלא. רא"ש שם ס"ב בשמו. מ"א ס"ק ב. וראה ער"ן לעיל ס"י תרמו ס"א.
יח ראב"ד ורא"ש שם. לבוש ס"ב.
יט חשנה שם (נפצע), לפי' הרא"ש שם ס"ג. מור וש"ע שם. וראה לקמן ס"י תרמז סכ"ג (במוסגר), שמתם הפסול משום שאין שמו עילוי.
כ מ"א ס"ק א. אלה וימא ס"י תרמז ס"ק ג.
כא משנה שם. מור וש"ע שם.
כב ח"א ס"ק ג.
כג חשנה שם.
כד משמנות המור והשו"ע שם.

סימן תרמח
א ברייתא לא, סע"א. רמב"ם פ"ח ה"א. מ"א רש הסי', ממשמעות המוסקס. ובדלעיל ס"י תרמו ס"ח (בדרם).
ב תרמו ס"ז (בעקבה).
ג משנה ל"ד, ב. מור וש"ע ס"א.
ג גבורא לא, א. לבוש ס"א.